Lietas Nr. A420200325
AA43-0620-26/21
ECLI:LV:ADAT:2026:0429.A420200325.14.S

Administratīvā apgabaltiesa

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2026.gada 29.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Līga Hāzenfuse, tiesnesis Valters Poķis un tiesnese Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par Ķekavas novada bāriņtiesas 2025.gada 17.jūnija lēmuma Nr.1.3./87 atcelšanu, sakarā ar Ķekavas novada bāriņtiesas un /Persona B/ apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2025.gada 17.decembra spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] /Persona B/ (turpmāk arī – māte) vērsās Ķekavas novada bāriņtiesā (turpmāk – bāriņtiesa) ar lūgumu atļaut viņas un pieteicēja /Persona A/ nepilngadīgajiem bērniem /Persona C/ un /Persona D/ (turpmāk arī – bērni, meitenes, meitas) latviskot vārdus uz /Vārds A/ un /Vārds B/ un mainīt uzvārdu no /Uzvārds A/ uz /Uzvārds B/.

Lūgums mainīt uzvārdu pamatots, norādot, ka bērni dzīvo /Persona B/ ģimenē, kurā ir piedzimusi meita /Persona G/. Māte uzskata, ka ir labvēlīgi bērniem iegūt vienādu uzvārdu, lai veicinātu ģimenes saiknes un vienotības sajūtu.

[2] Ar pašvaldības 2025.gada 17.jūnija lēmumu Nr.1.3./87 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) nolemts piekrist mainīt bērnu vārdus un uzvārdus. Pārsūdzētais lēmums daļā par uzvārdu maiņu pamatots, norādot, ka pieteicējs ar meitām komunicē pa tālruni vienu reizi nedēļā. Klātienē tēvs ar meitām nav saticies vairāk nekā divus gadus, no kā var secināt, ka pieteicējam nav iespējas pilnvērtīgi piedalīties meitu dzīvē un izvērtēt bērnu emocionālo stāvokli un iekļaušanos apkārtējā sabiedrībā. Lai arī pieteicējs ar meitām uztur kontaktu, katru nedēļu sarunājoties pa tālruni, tomēr nepilngadīgo bērnu paustais viedoklis apliecina emocionālo piesaisti mātes izveidotajai ģimenei ar /Persona H/, kuri ir meiteņu un viņu pusmāsas ikdienas audzinātāji un aprūpētāji. Bērnu interesēs ir saukties tās ģimenes uzvārdā, ar kuru viņiem ir izveidojusies cieša saikne un kurā bērni pastāvīgi dzīvo.

[3] Pieteicējs vērsās ar pieteikumu tiesā, lūdzot atcelt pārsūdzēto lēmumu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Labvēlīgas sekas bērnu emocionālajai un sociālajai attīstībai var radīt vide, kurā tie dzīvo, un attiecības ar līdzcilvēkiem, bet ne tas, ka bērniem būs vienāds uzvārds ar pārējiem tagadējās ģimenes locekļiem.

Bērni ir salīdzinoši mazā vecumā, lai izprastu, kāda nozīme ir uzvārdam, ko tas ietekmē un vai ietekmē attiecības ar sabiedrību, kā arī to, kāda nozīme un ietekme ir tam, ka ģimenes locekļiem ir atšķirīgs uzvārds, kas mūsdienu sabiedrībā, bērnu vecākiem nesalaulājoties, ir ierasta lieta.

[3.2] Bāriņtiesai nebūtu pamata konstatēt bērnu ciešo emocionālo piesaisti mātes vīram un līdz ar to pieņemt lēmumu mainīt bērnu uzvārdu, ja bāriņtiesa nebūtu atstājusi bez ievērības un pasīvi rīkojusies ik reizi, kad pieteicējs vērsa uzmanību uz bērnu mātes apzinātām darbībām bērnu atsvešināšanai no pieteicēja un lūdza palīdzību.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas spriedumu pārsūdzētais lēmums atcelts daļā par bērnu uzvārda maiņu. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Spriedums daļā par bērnu uzvārda maiņu pamatots ar turpmāk minēto.

[4.1] Bāriņtiesa, pamatojot pārsūdzēto lēmumu, norādījusi, ka meitu ikdienas aprūpi īsteno bērnu māte. Mātes jaunais uzvārds ir /Uzvārds B/, un mātei jaunajā ģimenē ir piedzimusi vēl viena meita, kuras dzimtais uzvārds ir /Uzvārds B/. Mātes jaunais laulātais /Persona H/ nodrošina pieteicējas meitu ikdienas uzraudzību.

Tiesa, izvērtējot minētos argumentus, atzina tos par nepietiekamiem bērnu uzvārdu maiņai.

Tas vien, ka ģimenē starp ģimenes locekļiem ir dažādi uzvārdi, nav nekas ārkārtējs. Ir ģimenes, kurās dzīvo kopā vairākas paaudzes un tām var būt dažādi uzvārdi, tāpat ir ģimenes, kur laulātie ir nolēmuši palikt katrs savā uzvārdā, un var būt vēl citas dzīves situācijas, kad vienas ģimenes ietvaros dzīvo ģimenes locekļi ar dažādiem uzvārdiem un tas nekādi neietekmē ģimenes locekļu savstarpējās attiecības un labbūtību. Ģimenes locekļi ikdienā viens otru identificē nevis ar uzvārdu, bet gan ar vārdu, mīļvārdu vai iesauku. Savukārt attieksme pret to, vai dažādu uzvārdu esība vienas ģimenes ievaros ir norma un kā to izskaidrot bērniem, ir atkarīga tikai no pašu ģimenes locekļu, šajā gadījumā no mammas, personiskās attieksmes pret to, paužot to bērniem pozitīvā vai negatīvā gaismā. Līdz ar to bērnu mātes bāriņtiesai adresētajā iesniegumā par uzvārdu un vārdu maiņas norādītais iemesls (lai veicinātu ģimenes saiknes un vienotības sajūtu) ir nepamatots.

Savukārt attiecībā uz to, ka mātes jaunais laulātais arī nodrošina bērnu ikdienas uzraudzību, tiesa norādīja, ka tā ir tikai dabiska un normāla atbildīga pieaugušā attieksme pret savas laulātās bērniem un tas nepadara viņu par meitu jauno vecāku un nerada nosacījumus uzvārdu maiņai.

Turklāt, kā izriet no lietas materiāliem, /Persona H/ bāriņtiesai iesniegumā ir norādījis, ka neiebilst, ka meitenēm tiek dots viņa uzvārds, tomēr lietā nav nekādu citu pierādījumu, kuros būtu konstatējama viņa attieksme pret meitenēm un viņu savstarpējās attiecības. Bāriņtiesa nav uzklausījusi /Persona H/ un nav noskaidrojusi apstākļus par viņa savstarpējām attiecībām ar meitenēm, kam ir būtiska nozīme, lai vērtētu ģimenisko saišu stiprības esību starp bērniem un personu, kuras uzvārdu gatavojas tiem piešķirt.

[4.2] Bāriņtiesa pārsūdzētajā lēmumā atsaukusies uz to, ka pieteicējs meitas nav klātienē redzējis divus gadus. Tomēr minētajam konkrētajā lietā nav izšķirošas nozīmes, jo lietā nav strīda, ka pieteicējs saskarsmi ar bērniem ir īstenojis ar videozvanu starpniecību. Turklāt, kā izriet no lietas materiāliem, šāds saziņas veids izveidojies pieteicēja biežās prombūtnes ārpus Latvijas dēļ. Līdz ar to tiesa nekonstatēja pieteicēja apzinātu nevēlēšanos uzturēt saikni ar meitām.

[4.3] Bērnu māte iesniegumā bāriņtiesai kā pamatojumu meiteņu uzvārdu maiņai norādījusi, ka meitenes grib būt ar viņu vienā uzvārdā.

No lietas materiālos esošā 2025.gada 5.augusta Sadarbības pārskata par psiholoģisko konsultēšanas procesu pieteicējam izriet, ka viņš ar bērniem kontaktējies tikai videozvana režīmā. Meitenes nevēlas runāt ar pieteicēju, izvairās. Pieteicējs uzskata, ka māte viņas ietekmē. Pieteicējs ar bērnu māti 2025.gada jūnijā ir noslēguši vienošanos, saskaņā ar kuru viņš ar bērniem netiekas un nesazinās, līdz bērni paši to vēlēsies. Pieteicējs uzskatot, ka bērniem ir traumatiski katru reizi piespiedu kārtā komunicēt ar viņu, un tas neuzlabo viņu savstarpējās attiecības. Viņš uzskata, ka saskarsmes atjaunošana ar meitām šobrīd nav nepieciešama, kā arī psihologa palīdzība nav nepieciešama.

Tiesa secināja, ka, no vienas puses, pieteicējam varētu pārmest pasivitāti saskarsmes atjaunošanā ar meitām. Tomēr ir jāņem vērā negatīvā pieredze, kāda ir izveidojusies pieteicējam ar meitām, nespējot nonākt pie pilnvērtīgas saskarsmes izmantošanas. No otras puses, redzams, ka pieteicējs nav izslēdzis komunikācijas

iespējas ar bērniem un ir gatavs saskarsmi īstenot tad, kad meitas būs gatavas ar viņu tikties. Pozitīva rezultāta sasniegšanai ir svarīga otra vecāka iesaistīšanās attiecību atjaunošanas procesā.

Tomēr no 2025.gada 5.augusta Sadarbības pārskata par psiholoģisko konsultēšanas procesu bērnu mātei redzams, ka bērnu vecāki abi ir vienojušies, ka izveidojusies situācija ir meitām traumējoša. Tātad tā nav tikai pieteicēja izvēle šobrīd atteikties no saskarsmes, bet arī bērnu un bērnu mātes vēlme. Turklāt būtisks ir apstāklis, ka pati bērnu māte uzskata, ka pieteicēja un viņu meitu saskarsmi nevajag atjaunot. Tādējādi minētais norāda uz pašas bērnu mātes negatīvo attieksmi pret pieteicēja un meitu saskarsmi un tās atjaunošanu, kas savukārt norāda, ka radusies situācija nav tikai pieteicēja rīcības un izvēļu rezultāts, bet, visai ticami, arī bērnu mātes.

[4.4] Meitenes bāriņtiesai paskaidrojušas, ka pēc bērnudārza laiku pavada kopā ar ģimeni – mammu, tēti un mazo māsu. Meitenēm arī esot tētis /Persona A/ (pieteicējs), bet ar šo tēti nesatiekas, tikai runā pa telefonu. Meitenes vēlas, lai viņu uzvārds būtu /Uzvārds B/ tāpat kā māsai un mammai, tāpēc vēlas to mainīt.

No minētā tiesa secināja, ka meitenes jauno ģimeni uztver kā vienotu kopumu, kurā notiek viņu ikdienas dzīve.

Bērnu mātes paskaidrojumi psiholoģiskās konsultēšanas laikā norāda uz viņas, ja ne nevēlēšanos par pieteicēja un bērnu savstarpējo attiecību atjaunošanu, tad vismaz par ļoti pasīvu iesaistīšanos pozitīvu attiecību dibināšanā. Tas, ka meitenes mātes laulāto sauc par tēti, no vienas puses, iespējams, liecina, par normālu savstarpējo attiecību pastāvēšanu viņu starpā, no otras puses, ņemot vērā meiteņu mazo vecumu, visai ticami liecina par iemācītu uzvedību (saukt mātes laulāto par tēti), kas savukārt liecina par ietekmēšanu no mātes puses, tādējādi emocionāli attālinot meitenes no pieteicēja. Savukārt uzvārda maiņa var būt vēl viens aspekts, kā konkrētajā situācijā emocionāli attālināt meitenes no pieteicēja, neveicinot saskarsmes atjaunošanu. Minēto apstiprina arī bērnu sniegtais viedoklis sevišķajai aizbildnei.

[4.5] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa secināja, ka, no vienas puses, bērni ir integrējušies jaunajā ģimenē, kurā aug vēl viens bērns, jūtas tai piederīgi. No otras puses, kaut arī bērni ir pauduši vēlēšanos mainīt uzvārdu, tomēr lietā gūtā informācija liecina, ka šāds viedoklis, visai ticami, ir veidojies bērnu mātes ietekmes rezultātā un neatrisinātās saskarsmes dēļ. Vienāda uzvārda esība nav izšķirošs apstāklis vienotas un saskanīgas ģimenes pastāvēšanai. Šobrīd ir pagājis salīdzinoši īss laika posms (kopš 2022.gada 22.jūnija), kopš meitu māte ir stājusies laulībā ar /Persona H/, līdz ar to pāragri spriest, vai bērnu interesēs patiesi ir iegūt uzvārdu /Uzvārds B/. Ņemot vērā, ka meitenes 2022.gada 22.jūnijā bija tikai nepilnus trīs un četrus gadus vecas, viņu paustā vēlme mainīt uzvārdu uz /Uzvārds B/ ir mātes ietekmēta, nevis meiteņu neatkarīgs viedoklis. Tiesa uzskatīja, ka šobrīd uzvārdu maiņa nav bērnu labākajās interesēs. Tieši pieteicēja uzvārda saglabāšana var veicināt saskarsmes atjaunošanu meiteņu un pieteicēja starpā, kalpojot kā viņus vienojošais aspekts.

[4.6] Attiecībā uz apstākli, ka pieteicējs vērsies tiesā ar prasību par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu, tiesa norādīja, ka minētais fakts pats par sevi nepadara pieteicēja un viņa meitu savstarpējās attiecības par labākām vai par sliktākām un nenorāda uz pieteicēja attieksmi pret pašiem bērniem, bet gan liecina par pieteicēja uzticību savai bijušajai laulātajai – bērnu mātei. Tas, ka persona izmanto tiesiskus līdzekļus juridiska fakta noskaidrošanai, nevar tikt uzskatīts kā negatīvs faktors attiecībā uz citiem jautājumiem bez citu papildu apstākļu kopsakarības. Turklāt personai ir tiesības zināt arī informāciju par paternitāti, ja radušās šaubas. Tas, ko persona ar iegūto informāciju iesāks un kādas tam būs faktiskās sekas, ir nākamais solis, kas šīs lietas rezultātu nevar ietekmēt, jo pieteicējs no prasījuma tiesā atteicās.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru atcelts pārsūdzētais lēmums daļā par uzvārdu maiņu, bāriņtiesa iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minēto.

[5.1] Spriedumā nav norādīts, kādi pierādījumi pamato, ka māte liek vai ir likusi šķēršļus tēva saskarsmei ar meitām. Tiesas apgalvojumi par saskarsmes liegšanu ar šķirti dzīvojošo vecāku ir balstīta uz vienpusējiem pieteicēja apgalvojumiem un nepierāda mātes vainu saskarsmes nenodrošināšanā. Pieteicējs nav izmantojis likumos pieejamos piespiedu līdzekļus pret māti par civillietā noteiktās saskarsmes tiesības izmantošanas kārtības neizpildi.

[5.2] Apgalvojums, ka bāriņtiesas lēmums faktiski izslēdz pieteicēja klātbūtni meitu dzīvēs, ir vērtējams kritiski, jo tieši bāriņtiesa izteica piedāvājumu pieteicējam atjaunot saskarsmi ar meitām psihologa klātbūtnē, jo bāriņtiesas ieskatā bērnu interesēs ir pēc iespējas biežāk satikties un komunicēt ar šķirti dzīvojošo vecāku. Pieteicējs atteicās no šīs viņam piedāvātās iespējas, atstājot atbildību par saskarsmi viņa nepilngadīgajām meitām un faktiski labprātīgi izslēdzot sevi no meitu ikdienas dzīves līdz nākotnē iespējamam gadījumam, ja

meitas vēlēsies satikties ar tēvu, kad paaugsies. Tieši pieteicēja rīcība un bezdarbība liecina par nevēlēšanos aktīvi piedalīties meitu ikdienas dzīvē, kā arī pieteicējs neizrāda vēlmi īstenot meitu aprūpi un uzraudzību.

[5.3] Tiesa nav ņēmusi vērā arī bāriņtiesas paskaidrojumos izklāstīto informāciju, ka bāriņtiesa 2025.gada 31.martā ir lūgusi Rīgas valstspilsētas pašvaldības bāriņtiesu noskaidrot pieteicēja viedokli par vārda un uzvārda maiņu meitām. Pieteicējs savā atbildes vēstulē nebija paudis savu viedokli par vārda un uzvārda maiņu meitām.

[5.4] Pieņemot lēmumu par uzvārda maiņu, bāriņtiesa ir pamatojusies uz Tieslietu ministrijas 2016.gada 21.janvāra metodiskajiem ieteikumiem Nr.16.1-6/154 dzimtsarakstu nodaļām, no kuriem izriet, ka Civillikuma 151.panta un Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 32.panta pirmajā un otrajā daļā minētie principi ir attiecināmi arī uz gadījumiem, kad vārds, uzvārds tiek mainīts pēc bērna dzimšanas fakta reģistrācijas. No iepriekšminētā izriet, ka bāriņtiesa lemj par bērna vārda, uzvārda maiņu, ja starp vecākiem ir domstarpības vai ja objektīvi nav iespējams noskaidrot otra vecāka viedokli. Ministru kabineta 2013.gada 3.septembra noteikumu Nr.761 „Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem" 134.5. un 134.7.apakšpunkts paredz gadījumus kādos, pamatojoties uz personas iesniegumu un dzimtsarakstu nodaļas atzinumu, papildina reģistra ierakstu. Noteikumu 134.5. un 134.7.apakšpunktos bāriņtiesai nav noteikts pienākums detalizēti analizēt bērnu un vecāka saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību, bet gan izvērtēt, vai uzvārda maiņa atbilst bērnu interesēm.

[5.5] Pieteicēja meitas jau kopš 2025.gada 24.jūlija juridiski ir /Vārds A/ /Uzvārds B/ un /Vārds B/ /Uzvārds B/. /Persona C/ ir uzsākusi skolas gaitas ar uzvārdu /Uzvārds B/, tā viņa ir identificēta skolas dokumentos, un tā viņu identificē arī skolas personāls, skolasbiedri, klasesbiedri un draugi. Arī /Persona D/, komunicējot pirmsskolas izglītības iestādē un iekļaujoties sabiedrībā, sevi identificē ar uzvārdu /Uzvārds B/. Bāriņtiesas ieskatā mainīt bērnu uzvārdu uz /Uzvārds A/ var radīt bērnos neizpratni un neuzticēšanos pieaugušo pieņemtajiem lēmumiem un radīt bērnos psihoemocionālu traumu, jo meitenes ir paudušas viedokli, ka vēlas tādu pašu uzvārdu, kā pārējiem ģimenes locekļiem.

[5.6] Ievērojot bērnu vecumu un to, ka bērni apzinās savu izcelšanos un zina, kas ir viņu bioloģiskais tēvs, uzvārda maiņa pati par sevi neapdraud bērnu identitāti.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru atcelts pārsūdzētais lēmums daļā par uzvārdu maiņu, /Persona B/ iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minēto.

[6.1] Tiesa pēc būtības uzvārda maiņu ir vērtējusi nevis caur bērna vislabāko interešu prizmu, bet gan caur tēva privātās dzīves aizsardzības prizmu. Tiesa nepamatoti ir pievērsusies jautājumam par to, kā ar bērnu uzvārda maiņu tiek aizskartas tēva tiesības un intereses, nevis tam, kādā veidā uzvārda maiņa ietekmē bērnu privāto dzīvi un tiesības uz ģimeni.

Tiesa, aprobežojoties ar formālu secinājumu par ģimenes attiecību pastāvēšanu starp pieteicēju un bērniem, nav sniegusi vērtējumu, vai šīs pastāvošās ģimenes attiecības nodrošina bērniem emocionālu drošību un attiecību attīstību un ir vairāk aizsargājamās kā bērnu tiesības iekļauties trešās personas jaunizveidotajā ģimenē.

[6.2] Tiesa ir pavirši noskaidrojusi bērnu viedokli un tā nozīmi lietā, nepamatoti secinot, ka bērnu viedokli ir ietekmējusi māte. Iemesls, kāpēc māte bija norādījusi, ka piekrīt, ka neredz iespēju šobrīd saskarsmi atjaunot, ir saistīts ar to, ka tieši māte ikdienā iesaistās bērna sajūtu un emocionālās labklājības nodrošināšanā un redz, ka saskarsme ar tēvu bērniem ir apgrūtinoša un, iespējams, pat kaitē bērnu attīstībai un labbūtībai. No lietā esošajiem pierādījumiem ir redzams, ka māte ir skaidrojusi un bērni zina, kas ir viņu bioloģiskais tēvs. Tiesa nav izvērtējusi, kā bērnu personība, domāšanas veids, uzskati un izpratne par ģimeni veidojas konkrētos dzīves apstākļos, tostarp ikdienā dzīvojot mātes jaunizveidotajā ģimenē, kurā tiek nodrošināta pilnvērtīga un nepārtraukta aprūpe un kur mātes laulātais faktiski pilda tēva funkcijas. Šajā sakarā ir būtiski novērtēt, kāda ietekme uz bērnu attieksmi pret tēvu ir paša tēva iesaistei bērnu dzīvēs. Nav saprotams kā bērniem varētu veidoties pozitīvs priekšstats par tēvu, ja pieteicējs neizmanto klātienes saskarsmes tiesības, neapsveic bērnus dzimšanas dienās, nesūta kartītes, dāvanas, neved uz pasākumiem, neinteresējas par viņu ikdienas gaitām u.tml. Attālināta saziņa objektīvi nevar aizstāt regulāru klātienes tikšanos, īpaši bērnu agrīnajā attīstības posmā.

[6.3] Pirmās instances tiesa ir iejaukusies bāriņtiesas kompetencē, norādot, kas bāriņtiesai konkrētajā lietā bija jāvērtē, proti, norādot, ka bija jānoskaidro /Persona H/ viedoklis, esošās ģimenes apstākļi un fakts, vai bērni nav ietekmēti, nevis novērtējusi pārsūdzētā lēmuma pamatā esošos apstākļus. No lietas materiāliem redzams, ka pieteicējas laulātais ir piekritis bērnu uzvārda maiņai, trešā persona ar jauno laulāto jau ilgstoši īsteno bērna aprūpi un lietā nav pierādījumu, kas norādītu uz jebkāda veida problēmā trešās personas ģimenē.

[6.4] Ne Civillikuma 151.pants, ne Bāriņtiesu likuma 19.panta pirmā daļa, ne Civilstāvokļu aktu reģistrācijas likuma 32.panta otrā daļa neuzliek vecākam pienākumu norādīt iemeslus bērna uzvārda maiņai. Bērna uzvārda noteikšana, tai skaitā uzvārda maiņa, ir daļa no aizgādības tiesību īstenošanas. Tātad tiesai nebija pamata vērtēt mātes iesniegumu bērnu uzvārda maiņai, jo neviena tiesību norma neuzliek par pienākumu šādu iesniegumu pamatot. Iesniegumā norādītie iemesli un bāriņtiesas lēmums ir vērtējams, lai nodibinātu, vai uzvārda maiņa atbilst bērnu labākajām interesēm, nevis vai ir pamatota ar kādiem citiem apstākļiem. Turklāt šis vērtējums ir jāsniedz attiecībā uz esošu un konkrētu situāciju, nevis hipotētisku nākotnes situāciju, pamatojoties uz vispārinājumiem.

[6.5] Tiesa ir kļūdaini secinājusi, ka starp pieteicēju un trešo personu pastāv domstarpības par saskarsmes īstenošanu. Saskarsmes tiesību īstenošana ir noteikta ar 2022.gada 11.marta spriedumu civillietā Nr.C33386221 un kopš tā laika nekādas domstarpības saskarsmes īstenošanā nepastāv.

Secinājums, ka pieteicēja lūgums mainīt saskarsmes tiesību kārtību apliecina mērķi veicināt saskarsmi ar bērniem, izdarīts, neiedziļinoties lietas apstākļos. Izdarot šādu secinājumu, tiesa nav izvērtējusi, kādi apstākļi objektīvi attaisno pieteicēja nespēju trīs gadu laikā īstenot klātienes saskarsmi ar bērniem.

[6.6] Tiesa faktiski reducē bērna uzvārda nozīmi līdz formālam identifikatoram, apgalvojot, ka ģimenes locekļi ikdienā viens otru identificē pēc vārda vai iesaukas, tādējādi ignorējot uzvārda juridisko, sociālo un identitātes funkciju, īpaši bērna attīstības kontekstā. Norādot, ka dažādi uzvārdi ģimenē mūsdienās nav nekas neierasts, tiesa balstās uz vispārīgiem socioloģiskiem pieņēmumiem, nevis uz bērnu situācijas individuālu izvērtējumu.

[6.7] Tiesas arguments, ka uzvārda saglabāšana varētu veicināt saskarsmes atjaunošanu, ir spekulatīvs un nav vērsts uz ilgtspējīgu risinājumu, ņemot vērā bērna pašreizējos dzīves apstākļus. Šādos apstākļos uzvārds tiek pārvērsts par abstraktu simbolu, nevis bērnu pašreizējās situācijas realitāti, kam tiesa piedēvē hipotētisku nākotnes funkciju, ignorējot faktu, ka reālas, funkcionējošas attiecības šajā brīdī nepastāv.

[6.8] Nav pamatots tiesas secinājums, ka uzvārda maiņa šobrīd ir pāragra. Bērni lielāko savas apzinātās dzīves daļu jau ir pavadījuši tieši trešās personas jaunizveidotajā ģimenē, un tieši agrīnajā vecumā identitātes stabilitātei un piederības sajūtai ir izšķiroša nozīme.

[6.9] Tiesa pamatoti atzina, ka paternitātes pieņēmuma apstrīdēšana pati par sevi nevar tikt kvalificēta kā negatīvs faktors un ka personai ir tiesības izmantot likumā paredzētos tiesiskos līdzekļus juridisku faktu noskaidrošanai. Tomēr spriedumā nav izvērtēta šīs rīcības nozīme no bērnu tiesību un labāko interešu aizsardzības viedokļa. Paternitātes apstrīdēšanas prasības celšana, pamatojot to ar apgalvojumu par bērnu vizuālu neatbilstību pieteicējam, objektīvi ir vērtējama kā apstāklis, kam var būt būtiska ietekme uz bērnu identitātes veidošanās procesu un emocionālo drošību.

[7] Nepilngadīgo sevišķā aizbildne paskaidroja, ka apelācijas sūdzības ir pamatotas un apmierināmas, pamatojoties uz turpmāk minēto.

[7.1] Lietā nav pierādījumu tam, ka māte ir likusi šķēršļus pieteicēja saskarsmei ar meitām.

[7.2] Pieteicējs šobrīd nepilda savu pienākumu nodrošināt un realizēt saskarsmi ar bērniem, aizbildinoties ar bērnu nevēlēšanos tikties. Šāda pieteicēja nostāja nevis ir situācijas risināšana, bet gan faktiski atbildības par saskarsmes īstenošanu pārlikšana uz bērniem. Šāda nostāja pati par sevi nevar kalpot par attaisnojumu saskarsmes pienākuma nepildīšanai, jo pieteicējs neveic nekādas aktīvas un mērķtiecīgas darbības situācijas risināšanai un attiecību atjaunošanai ar bērniem. Pieteicējam ir pienākums aktīvi rīkoties, lai veicinātu attiecību atjaunošanu, tostarp nepieciešamības gadījumā vērsties pie attiecīgajiem speciālistiem, lai saņemtu profesionālu atbalstu bērnu uzticības atjaunošanā un savstarpējās komunikācijas uzlabošanā, kas viņam tika piedāvāts, bet pieteicējs no tā atteicās. Līdz ar to objektīvi nav pamata secināt, ka saskarsmes neīstenošana būtu radusies no apstākļiem, kurus pieteicējs nevarētu ietekmēt vai novērst.

[7.3] Ir pamatots tiesas secinājums, ka, jo ilgāk mazgadīgs bērns dzīvo kopā ar vienu no vecākiem, jo lielāka ir iespējamība, ka bērna viedoklis var būt ietekmēts no šī vecāka puses. Taču konkrētajā gadījumā bērnu viedokļa veidošanos ir ietekmējusi arī pieteicēja bezdarbība un formālā attieksme saskarsmes jautājumos. Nepietiekamas un retas tikšanās, kā arī emocionāli kvalitatīvas saskarsmes trūkums objektīvi ierobežo iespēju mazgadīgiem bērniem izveidot ciešu un stabilu emocionālo piesaisti tēvam. Līdz ar to nav pārsteidzoši, ka starp pieteicēju un bērniem nav izveidojušās emocionāli tuvas vecāka un bērnu attiecības, kā arī bērni neidentificē sevi ar pieteicēju un viņa uzvārdu.

[8] Pieteicējs paskaidroja, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots un apelācijas sūdzības ir noraidāmas. Papildus attiecībā uz bāriņtiesas apelācijas sūdzībā norādīto, ka bērnu uzvārda mainīšana atpakaļ varot bērniem radīt psihoemocionālu traumu, norādīts, ka tieši uzvārda maiņa uz /Uzvārds B/, bērniem neapzinoties uzvārda maiņas procesa būtību un esot mātes ietekmē, ilgtermiņā var radīt lielāku emocionālu traumu un paliekošas sekas, nekā uzvārda mainīšana atpakaļ.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās. Ņemot vērā minēto un apelācijas sūdzībās izvirzītos argumentus, lieta pārskatāma daļā, ar kuru atcelts pārsūdzētais lēmums daļā par uzvārdu maiņu.

[10] Lietā nav strīda, ka meitenes dzimušas 2018.gada 25.jūlijā un 2019.gada 30.decembrī. Reģistrējot meiteņu dzimšanu, viņām dots tēva uzvārds /Uzvārds A/. 2020.gada 16.jūnijā kā bērna tēvs reģistrēts pieteicējs. 2022.gada 22.jūnijā māte noslēgusi laulību ar /Persona H/, un mātes uzvārds pēc laulības noslēgšanas ir /Uzvārds B/.

Tāpat nav strīda, ka tiesiskajās attiecībās, kas skar bērnu, bērna tiesības un intereses ir prioritāras. Jautājums par bērna uzvārda maiņu ir vērtējams no bērna tiesību un interešu ievērošanas viedokļa atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6.panta pirmajai daļai, un attiecīgi tiesai jautājumā par bērna uzvārda noteikšanu jānoskaidro, kurš no risinājumiem vislabāk atbilst bērna tiesībām un interesēm.

[11] Viens no apstākļiem šajā izvērtējumā ir tas, pie kura no vecākiem bērns dzīvo *(Senāta 2012.gada 26.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-738/2012, A420767110, 16.punkts).*

No lietas materiāliem apgabaltiesa konstatē, ka meitenes ar bioloģisko tēvu – pieteicēju – kopā nedzīvo. Meitenes dzīvo mātes un /Persona H/ ģimenē. Ģimenē 2022.gadā ir piedzimusi meita /Persona G/. Līdz ar to mātei un māsai ir uzvārds/Uzvārds B/, bet meitenēm ir atšķirīgs uzvārds /Uzvārds A/.

No lietā iesniegtajiem pierādījumiem – meiteņu 2025.gada 27.marta sarunas ar bāriņtiesu *(lietas 82.lapa)*, meiteņu sniegtā viedokļa sevišķajai aizbildnei 2025.gada 19.augustā *(lietas 136.lapa)* un sevišķās aizbildnes 2025.gada 26.augusta paskaidrojuma *(lietas 67.lapa)*izriet, ka meitenēm ir izveidojušās ciešas un harmoniskas attiecības ar ģimeni, kurā viņas dzīvo. Tādējādi apgabaltiesa atzīst, ka meiteņu ilgstoša dzīvošana vienā ģimenē ar māti, viņas laulāto /Persona H/, pusmāsu /Persona G/ ir būtisks apstāklis, kas ir ņemams vērā, lai izlemtu jautājumu par bērnu uzvārda maiņu no dzimtā uzvārda /Uzvārds A/uz mātes uzvārdu /Uzvārds B/, kas ir visai ģimenei, kurā meitenes dzīvo un ar kuru sevi identificē.

[12] Vienlaikus tikai fakts vien, ka bērns dzīvo kopā ar vienu no vecākiem, nav izšķirošs un pietiekams, lai tikai uz tā pamata mainītu bērnam uzvārdu. Tāpat nebūtu pietiekami uzvārda maiņu pamatot tikai ar to, ka ģimenei ikdienā rodas neērtības, ka citiem konkrētās ģimenes locekļiem ir viens uzvārds, bet bērnam atšķirīgs, jo mūsdienās nav neierasti, ka vienā ģimenē personām var būt atšķirīgi uzvārdi. Tāpat bērnam saprātīgā vecumā var izskaidrot, kāpēc bērnam ir no pārējiem ģimenes locekļiem atšķirīgs uzvārds *(Senāta 2022.gada 17.janvāra sprieduma lietā Nr. SKA-343/2022, ECLI:LV:AT:2022:0117.A420294419.13.S, 17.punkts).* Apstākļi ir jāvērtē plašākā kontekstā: cik ciešas, harmoniskas attiecības ar šo ģimeni bērnam ir izveidojušās, vai bērns sevi identificē ar šo ģimeni, kāda ir bērna psiholoģiskā piesaiste konkrētajai ģimenei un citi tamlīdzīgi apstākļi. Tāpat tiesai, lai izsvērtu bērna saikni ar otru vecāku, ir jāvērtē apstākļi, kas par to liecina. Respektīvi, nevar atstāt bez ievērības, kādas ir bērna attiecības ar otru vecāku, kā tās veidojušās ilgtermiņā, cik ilgi bērns pirms tam ir dzīvojis kopā ar otru vecāku, kāda ir bērna emocionālā piesaiste vecākam u.tml. *(turpat 18.punkts)*. Vērtējot šos apstākļus, apgabaltiesa konstatē turpmāk minēto.

Pirmās instances tiesa norādījusi, ka starp pieteicēju un viņa bērnu māti faktiski pastāv domstarpības attiecībā uz saskarsmes īstenošanu. Par to liecina gan pieteicēja iesniegumi bāriņtiesai, ka meitu māte liedz viņam saskarsmi ar bērniem, gan apstāklis, ka jautājums par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību ir risināts vispārējās jurisdikcijas tiesā (gan Rīgas rajona tiesas 2022.gada 11.marta spriedums civillietā Nr.C33386221, gan Rīgas rajona tiesas 2025.gada 11.marta lēmums par sprieduma izpildes kārtības grozīšanu) *(lietas 21.–25.un 114.–116.lapa)*. Tā rezultātā pirmās instances tiesa faktiski nonākusi pie secinājuma, ka tas vien, ka saskarsme nav tāda, kāda tā būtu vēlama vislabākajos apstākļos, nenoved pie ģimenes saišu pastāvēšanas neesības starp pieteicēju un viņa meitām.

Tomēr apgabaltiesa konstatē, ka no tiesas uzskaitītajiem pierādījumiem viennozīmīgi secinājumi par to, ka pieteicēja un bērnu saskarsmi ietekmē domstarpības starp vecākiem, nav izdarāmi. Proti, lai arī saskarsmes tiesību īstenošana ir noteikta jau ar 2022.gada 11.marta spriedumu civillietā Nr.C33386221, bāriņtiesas 2025.gada 20.februāra paziņojumā norādīts, ka meitenes pie pieteicēja nav ciemojušās, nav palikušas pa nakti. Bērni ar pieteicēju nav satikušies trīs gadus, tomēr gandrīz katru trešdienas vakaru ar pieteicēju runājušas pa telefonu, māte pret šo saskarsmi nav iebildusi, tomēr pieteicējs ir izvēlējies to neizmantot *(lietas 114.lapa otra puse)*. Lai arī pieteicējs pieteikumā atsaucas uz iesniegumiem, kuros norādījis uz bērnu mātes darbībām, apzināti atsvešinot bērnus no pieteicēja, norādāms, ka iesniegumi ir iesniegti laika posmā no 2021.gada līdz 2023.gada 24.oktobrim. Savukārt, izvērtējot pieteicēja pilnvarotās pārstāves 2025.gada 6.marta iesniegumu, bāriņtiesa, tostarp konstatējot, ka meitas ar pieteicēju kopš 2022.gada nav satikušās, ka pieteicējs nekad nav atcerējies un apsveicis meitas dzimšanas dienās un citos svētkos ne mutiski, ne atsūtot dāvanu, norādījusi, ka nav gūts apliecinājums tam, ka māte ļaunprātīgi izmantotu savas vecāka tiesības un neievērotu bērnu tiesības *(lietas 40.lapa)*.

Tostarp nepilngadīgo sevišķā aizbildne apgabaltiesai paskaidroja, ka lietā nav pierādījumu tam, ka māte ir likusi šķēršļus pieteicēja saskarsmei ar meitām. Pieteicējs šobrīd nepilda savu pienākumu nodrošināt un realizēt saskarsmi ar bērniem, aizbildinoties ar bērnu nevēlēšanos tikties *(lietas 209.–210.lapa)*. Arī 2025.gada 5.augusta Sadarbības pārskats par psiholoģisko konsultēšanas procesu bērnu mātei pretēji pirmās instances tiesas secinātajam nenorāda uz bērnu mātes negatīvo attieksmi pret pieteicēju. Gluži pretēji, māte ir skaidrojusi, ka vecākiem ir bijušas domstarpības par bērnu saskarsmi ar tēvu. Meitenes nevēlējās ar tēvu runāt, bet māte katru reizi pierunāja bērnus parunāt ar tēvu. Abi vecāki vienojās, ka bērniem ir traumatiski ik reizi piespiedu kārtā komunicēt ar tēvu, tāpēc jūnijā noslēdza jaunu vienošanos, saskaņā ar kuru tēvs ar bērniem nesazinās un netiekas, līdz bērni paši to vēlēsies *(lietas 88.lapas 2.puse)*. Arī pats pieteicējs 2025.gada 5.augusta psiholoģiskās konsultēšanas procesā paskaidroja, ka šobrīd vecākiem nav domstarpību par bērnu saskarsmi ar tēvu *(lietas 89.lapa)*.

Ņemot vērā minēto, ar lielu ticamības pakāpi secināms, ka tieši pats pieteicējs nav bijis spējīgs pilnvērtīgi realizēt 2022.gada 11.marta spriedumā civillietā Nr.C33386221 noteiktās saskarsmes tiesības ar meitām un nodrošināt pilnvērtīgu komunikāciju un ģimenes saišu uzturēšanu. Šo secinājumu vēl jo vairāk apstiprina fakts, ka pieteicējs ar meitām klātienē nav ticies vismaz trīs gadus. Lai arī netiek apšaubīts, ka pieteicējs strādā ārzemēs, tomēr apšaubāms, ka šajā laikā pieteicējam nav bijis atvaļinājums un pieteicējam nav bijusi iespēja ierasties Latvijā, lai satiktos ar meitām. Tostarp pieteicējs uz šādiem šķēršļiem nav norādījis. Tāpat bez uzmanības nav atstājams fakts, ka pieteicējs nekad nav atcerējies un apsveicis meitas dzimšanas dienās un citos svētkos pat ne mutiski. Pieteicējs arī šo faktu nav noliedzis. Minētais fakts vēl jo vairāk neliecina par pieteicēja patiesu vēlmi ar meitām uzturēt ģimeniskas attiecības.

Vienlaikus ir ņemams vērā meiteņu viedoklis, ko meitenes ir sniegušas bāriņtiesai *(lietas 81.lapas 2.puse – 82.lapa)*, kā arī viņu sniegtais viedoklis sevišķajai aizbildnei *(lietas 136.lapa)*.Meitenes bāriņtiesai paskaidrojušas, ka pēc bērnudārza laiku pavada kopā ar ģimeni – mammu, tēti un mazo māsu. Meitenēm arī esot tētis /Persona A/ (pieteicējs), bet ar šo tēti nesatiekas, tikai runā pa telefonu. Meitenes vēlas, lai viņu uzvārds būtu /Uzvārds B/ tāpat kā māsai un mammai, tāpēc vēlas to mainīt.

Līdz ar to apgabaltiesas ieskatā lietā nav pamata atzīt, ka pieteicēja saziņa ar meitenēm ir bijusi pietiekami regulāra un apzināti mērķtiecīga, lai izveidotu un saglabātu stabilas un emocionāli tuvas vecāka – bērna attiecības. Tik retu telefonisku sarunu rezultātā vien bērniem tik mazā vecumā nevar izveidoties cieša emocionālā piesaiste tēvam, tādējādi emocionālā piesaiste ir vērtējama kā zema. Minētais ļauj apgabaltiesai izdarīt secinājumu, ka meitenes sevi neidentificē ne ar pieteicēju, ne ar pieteicēja uzvārdu /Uzvārds A/.

[13] Bērnu tiesību aizsardzības likuma 20.panta trešā daļa noteic, ka bērnam tiek dota iespēja tikt uzklausītam jebkādās ar viņu saistītās iztiesāšanās vai administratīvās procedūrās vai nu tieši, vai ar sava likumīgā pārstāvja vai attiecīgas institūcijas starpniecību. Bērnu tiesību konvencijas 12.pants noteic, ka dalībvalstis nodrošina bērnam, kas spējīgs formulēt savus uzskatus, tiesības brīvi paust šos uzskatus visos jautājumos, kas skar bērnu, turklāt bērna uzskatiem tiek veltīta pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei. Šai nolūkā bērnam tiek arī dota iespēja tikt uzklausītam jebkādas ar bērnu saistītas iztiesāšanas vai administratīvās izmeklēšanas gaitā vai nu tieši vai ar pārstāvja, vai attiecīga orgāna starpniecību nacionālajās procesuālajās normās paredzētajā kārtībā.

2026.gada 13.februāra sarunā ar sevišķo aizbildni meitenes uz jautājumu, kā jūtas ar uzvārdu /Uzvārds B/, apstiprinājušas, ka viņām patīk šis uzvārds. Demonstrēja, ka māk rakstīt uzvārdu, vecākā meita skolā lieto jauno

uzvārdu *(lietas 212.lapa).* Apgabaltiesai nav pamata secināt, ka meiteņu viedoklis būtu ietekmēts vai ka tas varētu neatspoguļot viņu patiesos uzskatus. Lai arī teorētiski nav izslēdzams, ka 2022.gada 22.jūnijā, kad meitenes bija tikai nepilnus trīs un četrus gadus vecas, viņu paustā vēlme mainīt uzvārdu uz /Uzvārds B/ varētu būt mātes ietekmēta, nevis meiteņu neatkarīgs viedoklis, tad 2026.gada 13.februārī viņas jau bija sešus un septiņus gadus vecas. Proti, vecākā meita jau apmeklēja skolu, abas meitenes mācēja rakstīt jauno uzvārdu un sniegt viedokli par to, kā viņas ar jauno uzvārdu jūtas. Tātad meitenes atbilstoši savam vecumam bija spējīgas noformulēt savus uzskatus, un lietā nav neviena pierādījuma, kas liecinātu, ka viņu paustais viedoklis par jauno uzvārdu neatbilstu viņu patiesajām sajūtām.

[14] Izvērtējot visus lietas apstākļus kopsakarā, apgabaltiesa secina, ka bērnu uzvārda maiņa uz mātes uzvārdu /Uzvārds B/ saskan ar bērnu vislabākajām interesēm jeb labklājību, jo bērni aug ģimenē, ar kuru sevi identificē un kurā visiem ģimenes locekļiem ir viens uzvārds /Uzvārds B/. Apgabaltiesa būtisku nozīmi piešķir bērnu emocionālajai labsajūtai esošajā ģimenē. Tāpēc šīs intereses konkrētajos faktiskajos apstākļos prevalē pār tēva interesi saglabāt bērniem pie dzimšanas doto uzvārdu /Uzvārds A/.

Tāpēc ir pamats lemt par labu bērnu uzvārda maiņai uz tādu pašu uzvārdu, kāds ir pārējiem ģimenes locekļiem, ar kuriem bērni ikdienā dzīvo kopā.

Apgabaltiesa vienlaikus norāda, ka ar lēmumu par uzvārda maiņu netiek ierobežotas pieteicēja saskarsmes tiesības un līdzdalība bērnu audzināšanā.

[15] Pamatojoties uz visu iepriekš konstatēto, apgabaltiesa secina, ka pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots. Līdz ar to pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma, 307.un 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par Ķekavas novada bāriņtiesas 2025.gada 17.jūnija lēmuma Nr.1.3./87 atcelšanu daļā par uzvārdu maiņu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese L.Hāzenfuse	Tiesnesis V.Poķis	Tiesnese A.Šteinberga